ARHIEPISCOPUL VALERIAN D. TRIFA
În Comemorarea a 100-a Aniversare a Naşterii Lui

De la ***Episcopia Ortodoxă Română din America: Prima jumătate de secol, 1929-1979****, de Gerald J. Bobango (pag. 200-217), publicat de The Romanian American Heritage Center, 1979, şi trădus din limba engleză de Pr. Ionuţ Tudor Maerean.*

Viorel Dionisie Trifa se născuse la 28 iunie 1914 în văile şi dealurile platoului Transilvan, în Câmpeni, judeţul Alba, Transilvania. Primii patru ani ai vieţii sale a fost parte a Austro-Ungariei. Tatăl său, Dionisie şi mama lui, Măcinica Motora Trifa nu erau bogaţi, dar deţineau un şeptel şi aveau un trai decent împreună cu alţi ţărani fruntaşi din regiunea Ţării Moţilor. Viorel era cel mai mare dintre cei şapte copii care-şi ajutau tatăl la fermă şi la tăiatul lemnelor pentru modesta sa afacere cu cherestea. De asemenea, Dionisie Trifa preda gramatica atât la şcoala locală cât şi acasă pentru primii patru ani de şcoală elementară. Ocupaţia lui Viorel, când nu se afla la pupitru, era să ducă turma de oi să pască pajiştile dealurilor şi să cosească fânul la momentul potrivit.

Nu era nici un liceu în apropierea casei familiei, aşa că în 1924, la vârsta de 10 ani, Viorel a fost trimis, cum se cuvenea, la gimnaziul Horea din Câmpeni. Nu erau destui

bani pentru a plăti internatul şcolii din oraş, aşa că exceptând iernile, băiatul mergea pe jos la şcoală în fiecare zi aproape cinci mile. În toamna anului 1927 a intervenit o mutare determinantă în viaţa tânărului. A intrat la liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu şi s-a mutat la unchii săi, Constantin şi Iosif Trifa. Nu numai că se afla într-unul din cele mai bune licee din ţară, dar unchiul său era preot de înaltă reputaţie şi o personalitate unică. Sub oblăduirea Arhiepiscopiei Ortodoxe a Sibiului, părintele Trifa a editat şi publicat două ziare săptămânale, "Lumina Satelor" şi "Oastea Domnului". Al doilea ziar era organul unei mişcări de reînnoire religioasă fondată de Iosif Trifa după primul război mondial, o mişcare care pe la mijlocul anilor 1920 avea mii de iubitori de-a lungul întregii naţiuni.

Aşadar, la o vârstă la care era foarte influenţabil, Viorel Trifa se găsea într-o atmosferă stimulatoare, atât spiritual cât şi intelectual. Venise la Sibiu gândindu-se să studieze agricultura şi să se întoarcă acasă pentru a îmbunătăţi avutul familiei. . . . Cu o bibliotecă vastă la dispoziţie şi cu şansa de a întâlni figuri religioase importante, din toată ţara în casa unchiului său, ţelurile sale s-au întors spre teologie. Seminariile biblice, cântatul în comunitate, absenţa fumatului şi a băutului în timp ce-şi croia drum prin anii săi de liceu, l-au transformat aproape într-un ascet. Iosif Trifa, ca mulţi clerici ortodocşi din Transilvania, era militant în teologia sa practică. Unul dintre scopurile organizaţiei "Oastei Domnului," altul decât elevarea spirituală a ţărănimii, era să contracareze concurenţa pentru revitalizarea religioasă şi incursiunile făcute de către protestanţi şi de alte biserici sectante din această zonă. Cândva în această perioadă, când Viorel a absolvit liceul în primăvara lui 1931, s-a decis printr-un acord mutual între unchi şi nepot că băiatul va urma studii superioare şi îşi va asista unchiul în viitor, mai ales în jurnalismul organizaţiei. Talentul său de a scrie era deja vizibil, abilitatea sa de a se apropia de ţăranii simpli în contactele sale personale şi vorbirea păreau să-l eticheteze ca misionar laic. Tânărul Trifa era foarte inteligent, acest lucru fiind combinat cu o intensitate împărtăşită de mulţi din generaţia sa. Un ultim element al personalităţii sale, printre cele cunoscute în cultura Europei de Est, este mult prea evident pentru a mai fi menţionat: naţionalismul său românesc neîmblânzit, un devotament adânc implantat pentru pământ şi oameni, pe care băieţii români îl inhalau de la prima răsuflare. Ca mii din generaţia sa, Viorel va milita pentru îmbunătăţirea societăţii româneşti prin morală individuală şi regenerare spirituală. Însăşi mătuşa sa era o nepoată a lui Avram Iancu. Acelaşi sânge fierbinte din 1848 a curs prin venele celor din această primă generaţie că să vadă formarea României Mari devenind realitate.

Unde ar trebui să studieze? Academia Teologică Andreană se afla chiar în Sibiu, dar câţiva factori au împiedicat ca Viorel să meargă acolo. Unchiul său cunoştea personal majoritatea profesorilor de acolo, puteau fi ridicate acuzaţii de favoritism, pentru că Viorel îi cunoştea, din casa lui Iosif Trifa. Mai mult, stricteţea regimului şcolii în reglementarea vieţii studenţilor conducea în mare măsură la sustragerea studenţilor de la reguli. În acelaşi timp, personalitatea lor putea fi înăbuşită. Chiar în această perioadă, o nouă Facultate Teologică se deschidea în Basarabia, la Chişinău, ca ramură a Universităţii din Iaşi. Doi factori importanţi făceau şcoala recomandabilă. Conţinea câţiva dintre cei mai buni profesori din România, nu numai în teologie, ci şi în alte domenii. . . . La fel de important pentru familia Trifa era disponibilitatea burselor, iar Sibiul nu avea nici una. Dionisie Trifa plănuise, de asemenea, să-şi mai educe al şi doi dintre fii săi , Constantin şi Dominuţ, iar banii nu erau îndeajuns. Trifa s-a înscris pentru una dintre cele 20 de burse de la Chişinău oferite pentru 40 de candidaţi şi a fost al 16-lea pe listă. A plecat spre Basarabia. În următorii patru ani ca student, din 1931 până în 1935, s-a distins atât în studiile sale cât şi în activităţile Universităţii. El a urmat Teologia ortodoxă, Liturgica, Apologetica şi Istoria Bisericii, împreună cu Iconografia şi Arta bizantină. A citit foarte multă filosofie, teorie politică, istorie românească şi europeană şi şi-a însuţit ceea ce era, pentru vremea şi locul său, o înţelegere relativ mare a tradiţiei religioase din vest şi a locului deţinut de ortodoxie în schema universală a

lucrurilor. Când a absolvit în 1935, a făcut-o Cum Laude. Avea mulţi prieteni, dar nu era un petrecăreţ sau un om de societate. Totuşi a fost un student activ, un lider, aşa cum fusese încă din liceu. La vârsta de 14 ani era preşedinte al unei societăţi literare studenţeşti care sponsoriza programele publice de seară din Câmpeni. În liceu fusese preşedinte al Societăţii "Sfântul Gheorghe", care coordona activităţile religioase pentru studenţi. Aproape din momentul în care a intrat la Şcoala Teologică din Chişinău a devenit preşedinte al Asociaţiei Studenţilor Teologi; în vremea ultimului an, în 1934 – 1935, a fost ales preşedinte al Societăţii Studenţilor Universitari din întreg oraşul.

Între timp el şi familia sa discutau despre hirotonirea sa în preoţie, de îndată ce luase licenţa în teologie. I s-ar fi putut da cu uşurinţă în acel moment orice parohie dorea din zona sa natală sau chiar una în Sibiu. Trifa nu-şi abandonase intenţia de a se alătura unchiului său şi de a împrăştia cuvântul "Oastei Domnului". Nu vroia să fie legat de o parohie, care i-ar fi limitat mişcările. De asemenea, îi datora unchiului său ceva pentru tot timpul pe care acest merituos îl investise în el. Trifa s-a întors la Sibiu ca să lucreze ca asistent editor al ziarului mişcării şi ca manager de afaceri al tipăriturii. În acelaşi timp a călătorit mult de-a lungul ţării, predicând în sate, vizitând bisericile locale, începând unele noi. Era ceea ce făcea cel mai bine: să citească, să scrie, să organizeze, să îndemne, să ghideze. Astfel de muncă, de asemenea, a reîmprospătat cunoştinţele sale despre mizeria în care trăiau zeci de mii de compatrioţi şi despre corupţia incredibilă a regimului politic al regelui Carol al II-lea. . . .Trifa a văzut oameni sărmani în zona sa natală, dar Basarabia era cu adevărat deschizătore de ochi. Deseori îşi petrecea vacanţele şcolare la mănăstirile din regiune sau în casele ţăranilor din districtele Lăpuşna şi Soroca. În curând avea să descopere că mulţi alţi studenţi universitari din timpul anilor 1930 se luptau cu condiţiile dezastruoase care asediau ţara.

Mai întâi, Trifa şi-a dat seama că avea nevoie de studii mai multe. După un an de lucru intens pentru "Oastea Domnului" în toamna anului 1936, s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universităţii din Bucureşti, pentru a începe lucrarea unui doctorat în teologie. Simultan, frecventa cursurile Şcolii de Litere şi Filosofie. Pentru o vreme a făcut naveta între Sibiu şi Bucureşti, dar acest lucru era nepractic şi în anul următor s-a mutat la Bucureşti pentru a-şi termina teza şi pentru a continua să studieze filosofia. . . .În decembrie 1936, Trifa a fost ales vicepreşedinte al studenţilor în Litere şi Filosofie şi la puţin timp după aceea, preşedinte al Centrului Studenţilor Universitari din capitală. Aici a rămas pentru următorii doi ani, în centrul problemelor tot mai mari de pe scena politică românească, în timp ce ţara era din ce în ce mai mult presată de politicile expansioniste ale Germaniei hitleriste, de activităţile subterane ale comuniştilor nativi dinăuntru şi de evanghelismul chiliastic al Mişcării Legionare care prevedea ideologii fixe de purificare individuală ca mijloc de regenerare naţională. Experienţa educaţională a lui Trifa şi toate înclinaţiile sale l-au condus natural spre sprijinirea unui astfel de milenarism. Poziţia sa în societatea studenţilor l-a pus în legătură cu bine cunoscutul legionar transilvănean Ion Moţa (1902 –1937), care era preşedintele studenţilor din Universitatea de la Cluj.

. . .Cu timpul, a devenit clar că doar două forţe majore în ţară erau capabile de opoziţie deschisă faţă de regimul carlist: clasele muncitoare şi studenţii. Activismul celor din urmă a dus la închiderea Universităţii din Bucureşti pentru diferite intervale în 1937 şi Trifa şi-a văzut studiile întrerupte, intensificându-şi frecvent munca sa politică ca preşedinte al studenţilor. În 1937 Moţa a fost omorât luptând în Spania şi pentru câteva luni Trifa a preluat conducerea ziarului său din Bucureşti, "Libertatea". Apoi la 27 februarie 1938, guvernul a promulgat o nouă constituţie. Cea veche a fost pur şi simplu abolită. S-a instaurat o dictatură regală. . . .Universitatea a fost închisă şi numele lui Trifa se afla pe lista celor care trebuiau arestaţi. . . .După o razie, într-o dimineaţă devreme, în care unul dintre prietenii săi a fost luat la Poliţie, Trifa a fost "invitat" să se prezinte el însuşi la prefectul Poliţiei în ziua următoare. A făcut contrariul şi în următoarele nouă luni a

stat ascuns. În ianuarie 1939 i s-a ivit ocazia să plece din ţară. A trecut graniţa în Polonia cu trei dintre camarazii săi. În două luni era deja în Germania în exil din propria-i ţară la doar 25 de ani. În Berlin, a sperat că ar putea obţine o bursă la Universitatea de acolo din partea Bisericii Luterane, dar nu a putut. S-a înscris la Universitate pe cont propriu şi prin a fi tutore şi făcând diverse munci a reuşit să rămână acolo, studiind istoria şi jurnalismul pentru aproape un an.

Regimul regelui Carol de la Bucureşti a căzut în septembrie 1940. . . .Trifa s-a întors în ţară după o absenţă de 17 luni şi imediat a fost ales preşedinte al Uniunii Studenţilor Creştini. S-a implicat în munca de ajutorare, asistând mii de studenţi refugiaţi de la Universităţile din Cernăuţi şi Cluj care erau strămutaţi de Dictatul de la Viena din 1940. A devenit administratorul burselor, reşedinţelor studenţeşti şi al asistenţei medicale. . . .În acest timp, Trifa era preşedintele Uniunii Naţionale a Studenţilor Creştini Români. La 20 ianuarie 1941, el a condus o demonstraţie în masă a studenţilor, din Piaţa Universităţii până la Consiliul Miniştrilor. . . . Deşi ziua s-a încheiat într-un mod liniştit, următoarea zi a produs concedieri cu toptanul ale lui Antonescu în guvern şi Legiunea s-a răzvrătit. Acestă acţiune era mai mult decât la ce se tocmiseră studenţii. Trifa s-a ascuns din nou . . . .La 13 martie, ajutat de câţiva ofiţeri germani, care mai târziu au sfârşit în lagăre de concentrare pentru nerespectarea ordinelor, Trifa şi aproape 50 alţii au putut să treacă în Germania. Aici ei erau ţinuţi, într-un fel, pentru a-i ajuta pe germani să asigure cooperarea lui Antonescu, pe viitor. . . . În martie 1943 Trifa a fost trimis la renumitul Dachau. . . .La 30 august 1944, România a capitulat sub invazia armatelor ruseşti şi Trifa a fost eliberat.

Lui Trifa i s-a pus reşedinţa la Viena, acolo unde guvernul german spera să formeze un guvern român în exil. Trifa, student în teologie, misionar laic şi reformator, se săturase. A refuzat să coopereze. . . . Chiar în acest timp Mitropolitul Visarion Puiu se afla la Viena, încercând să înfiinţeze o Episcopie Ortodoxă Română în afara României. Trifa i s-a alăturat Mitropolitului ca secretar al său şi astfel a reuşit să rămână în Austria pentru încă câteva luni. . . . Trifa s-a furişat peste graniţă şi s-a îndreptat spre Italia, ajungând în aprilie şi găsind adăpost temporar într-o mănăstire romano-catolică. După aceea, a completat actele de la Crucea Roşie Internaţională pentru a migra spre vest. Era nevoie de oameni cu profesiuni practice – nu de teologi sau de lideri studenţeşti. Astfel, Trifa a fost trecut în ordinea de zi şi a rămas în Italia pentru următorii cinci ani.

Ianuarie 1946 l-a găsit învăţând italiana şi suplinind ca profesor la Colegiul Misionar Catolic din San Guiseppe, ţinând cursuri de istorie, geografie şi limbi străine. . . .Totuşi destinul, în timp ce ne lăsa în pace pentru o vreme, doar aştepta

momentul potrivit ca să ne mute. Momentul a venit când, într-o dimineaţă din 1949, poşta lui Trifa i-a adus o copie a "Soliei" trimisă de un prieten care reuşise să ajungă în America. El încă spera ca eventual să emigreze şi a văzut numele şi adresa unui anume preot Truţă din Cleveland, Ohio. N-ar fi fost rău să-i scrie şi să îl întrebe pe acest om dacă ştia ceva despre anumite rude ale lui Trifa care trăiau în Ohio. . . . Astfel, Viorel a scris o scrisoare încrezătoare, adresându-se părintelui Truţă. . . . Astfel, s-a iniţiat o corespondenţă. Când "America" căuta un editor, câteva luni mai târziu, Truţă le-a pomenit lui Iosif Drugociu şi altora despre tânărul teolog român cu o experienţă ziaristică vastă în Italia. Serviciul Mondial Bisericesc, nemaifiind atât de împovărat cu refugiaţii ca înainte, a înaintat actele. La vârsta de 36 de ani, în 1950, Trifa a urmat calea bătută de mii dintre compatrioţii săi de-a lungul deceniilor, în speranţa unei vieţi noi. A navigat spre Statele Unite ale Americii.

Mai apoi, acesta a fost unul dintre cei asupra cărora a căzut sarcina apărării Episcopiei Ortodoxe Române, asediată din toate părţile. . . .A crescut necesitatea imperativă de acontare a unui episcop co-ajutor pentru Policarp, cât mai curând posibil. Munca lui Trifa la "Solia" şi mai presus de toate, implicarea sa în audierile Tribunalului Federal din Cleveland, i-au făcut numele cunoscut în comunitatea românească. . . .Desigur nu mai puţin important, poziţia ideologică a editorului era clară: se opunea tuturor amestecurilor de la Bucureşti în treburile Episcopiei. Deşi Trifa . . . era alegerea lui Truţă. Editorul a plecat la Chicago cu şanse favorabile.

62 de delegaţi cu drept de vot s-au întrunit în Camera Pompeiană a Templului Masonic din Chicago pentru sesiunea Congresului din 2 iulie 1951. . . .Tema era legalitatea şi dreptul legitim de succesiune lui Policarp de către oricine va fi ales de Congres. . . .Congresul era gata de alegeri. A rezolvat imediat "în unanimitate" că într-adevăr avea competenţa de a alege un vicar, aşa cum sigur putea să aleagă un episcop. . . .A urmat o altă moţiune şi a fost dezbătută imediat, ca această sesiune să înceapă alegerea. Ceea ce a urmat, dezvăluie în puţine cuvinte mai mult decât se poate scrie în multe volume despre caracterul fundamental al Episcopiei. Părintele Nicolae Moldovan, secondat de Alexandru Buliga, a înaintat o rezoluţie ca toţi delegaţii să fie de acord în a recunoaşte persoana aleasă chiar înainte de votare şi că nimeni "nu va nutri nici un resentiment acestei alegeri.". . .

Oamenii din Youngstown, Akron, Sharon, Detroit şi Indiana Harbor au păşit spre pupitrul din faţă şi şi-au depus voturile în urna tradiţională . . . . Emigranţi şi fii de emigranţi s-au întors la locurile lor şi au aşteptat să audă rezultatele efortului lor de a salva instituţia religioasă pe care ei şi preoţii lor o stabiliseră pe aceste tărâmuri. . . .26 de voturi pentru Lucaciu; un vot alb; un vot anulat; 34 de voturi pentru Trifa. Dr. Nicolae Neagoe s-a ridicat imediat urmat de alţi cinci oameni şi au cerut ca votul să fie unanim, iar Truţă a fost nevoit să citească cu o voce ridicată moţiunea peste strigătele de "Da!" şi peste aplauzele unei mulţimi în picioare, deja aplaudând şi ovaţionând. A tot continuat, în timp ce Trifa a fost anunţat şi readus în sală. "Avem o Episcopie, şi avem un episcop!", trâmbiţa următoarea ediţie a "Soliei". După 12 ani de secetă fără recoltă, ploaia cădea în sfârşit peste români.

. . .De fapt Congresul de la Chicago a fost nu mai puţin de o revoluţie tăcută care avea loc în Episcopie. Chiar înainte de alegerea unui episcop, cele 24 de parohii prezente au clarificat pentru totdeauna relaţia lor cu România şi cu Biserica mamă. Ele au declarat Episcopia ca fiind complet autonomă: nu numai administrativ, cum se afirmase în 1948, ci şi în treburile canonice, astfel "Liberă de toate regulile, regulamentele, ordinele, decretele etc., emise de patriarh sau de Sfântul Sinod al României". . . .Era o ruptură completă, de vreme ce româno- americanii au adus la punctul culminant tendinţa evenimentelor care se pregătiseră nu numai printre ei, ci şi în alte Biserici etnice est europene de la sfârşitul celui de al doilea război mondial. Împreună cu aceasta, au venit încă două rupturi majore de trecutul. . . .Impactul scrisorii de acceptare a lui Trifa şi condiţiile ei au fost evidente în această privinţă, la fel ca şi în definiţia mai clară dată responsabilităţilor şi puterilor funcţiei episcopului. În esenţă, Chicago a aşezat o ghidare limpede pentru

o Episcopie a viitorului, s-a despărţit de trecut şi şi-a trasat un curs nou. Acum fiecare parohie putea alege, pentru că dacă nimic altceva, ambiguitatea privind Episcopia era în mare măsură îndepărtată. Acest lucru este important de reţinut în încercarea de a înţelege cum în următorii câţiva ani, Trifa va câştiga un atât de ferm şi neabătut sprijin şi respect din partea oamenilor săi. Era pe de o parte contextul timpurilor – noul episcop şi cei care îl sprijiniseră reprezentau o opoziţie faţă de comunismul care implantase rădăcini adânci în sentimentul patriotismului american şi care s-a infiltrat în comunitatea română. Pe de altă parte, era vârsta sa tânără ce simboliza viitorul şi în sfârşit se părea că acum tinerii Bisericii aveau pe cineva cu care puteau să se identifice, după decenii întregi de retorică a celor bătrâni care ajungea la urechi indiferente. Era, de asemenea, chiar sentimentul schimbării şi al determinării care plutea în aerul Congresului de la Chicago. "Reforma" era mereu discutată, dar până acum nu se acţionase asupra ei. Erau toate acestea şi chiar mai multe, deoarece în anii care au urmat, însuşi noul episcop a arătat seriozitate înainte tuturor celorlalte lucruri. El acţiona, în timp ce alţii vorbeau. . . .Trifa va suferi multe piedici în anii care vor urma, multe dintre problemele fundamentale nu vor fi rezolvate. El însuşi a avut eşecuri care au exacerbat, în loc să uşureze câteva lacune dăinuitoare din Episcopia sa. Fără îndoială la o analiză finală, noul ales venise în America cu aceeaşi credinţă puternică şi cu aceeaşi hotărâre care motivaseră şi generaţiile tovarăşilor săi emigranţi. El a făcut ceva miraculos în mai puţin de trei decenii, anume crearea unui întreg care era mai mare decât suma componentelor sale. Desigur nimic din toate acestea nu erau evidente în 1951, iar în raportul lui Truţă prezentat Congresului părea că ruptura de trecut nu era completă. . . .

Biserica Ortodoxă Ucraineană din Statele Unite includea peste 100.000 de membrii şi se autoconsidera autonomă, despărţindu-se de Biserica mamă, aşa cum o făcuseră şi ruşii din America, după revoluţia bolşevică. Această autonomie nu era recunoscută formal, totuşi, de alte biserici ortodoxe de pe mapamond. . . .Până la urmă comisia Episcopiei a decis că, deşi autonomia canonică a Bisericii Ucrainene putea fi pusă la îndoială, Succesiunea Apostolică a ierarhilor ei putea fi urmărită de la Sfintele Ordine ale mitropolitului Dionysius al Varşoviei, capul Bisericii Ortodoxe Autocefale din Polonia, care se afla în comuniune cu Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului şi de asemenea cu Biserica Ortodoxă Română din România. . . .

Hirotonia a fost stabilită pentru 27 aprilie 1952 la biserica Pogorârea Sfântului Duh . . .de pe 723 North Bodine Street din Philadelphia , cu cei doi stâlpi albi şi linii clasice, cumpărată de la Biserica Episcopală în anii 1920. . . .Viorel Trifa a devenit episcopul Valerian, duminică 27 aprilie 1952, sub mâinile mitropolitului John şi ale

ajutoarelor sale, iar Episcopia, lovită, rănită şi atacată se pare din toate părţile, era din nou întreagă după 13 ani.

Din Introducerea cărţii, ***Dearly Beloved. . .An Anthology of Archbishop Valerian D. Trifa's Writings****, publicată de Valerian D. Trifa Romanian-American Heritage Center, 1995, şi tradusă din limba engleză de către Preasfinţitul Episcop Andrei Hoarşte.*

Există în lumea aceasta în fiecare neam, oameni care prin puterea calităţilor lor innate se ridică în poziţii de autoritate şi putere. Prin acţiunile lor, ei îşi modelează viaţa şi vieţiile celor din jur. Istoria este alcătuită din conducători şi urmaşi, cei care au o viziune şi cei care o acceptă, o recunosc şi o îmbrăţişează.

In poporul român, o astfel de persoană, este Valerian Viorel Trifa. Născut şi educat în Transilvania, România, Viorel Trifa a fost adus pe tărâmul Lumii Noi de destinul plăsmuit de mâna dumnezeiască. Dacă ar fi putut să îşi trăiască viaţa până la capăt în România, cu siguranţă s-ar fi ridicat şi acolo în poziţii înalte de conducere. Nu spun "mareţe", pentru că în ţara sa de adopţie, a fost ales de către românii ortodoxi să le fie ierarh: de fapt am putea spune, etnarhul lor. A fost ridicat la rangul de Arhiepiscop de Biserica din America. Este oare o poziţie mai înaltă de conducere decât cea pe care a deţinut-o? Dacă ar fi ales sau nu să slujească poporul român într-o poziţie eccleziastică acasă, rămâne ştiut numai de Dumnezeu.

Cel care deţine calităţile de lider, oriunde şi oricând atrage anumite circumstanţe cu sine, ca să le poată folosi spre beneficial altora. Într-o ţară ca Romania, cu locaţia sa geografică şi compoziţia sa etnică unică, un individ ca Viorel Trifa de timpuriu a prins să se ridice în poziţie de lider.

Precum şi predecesorul său, primul episcop al Episcopiei Ortodoxe Romane din America, Policarp Pompei Moruşcă, ca vrednici ardeleni, Viorel Trifa a fost un înfocat patriot, rămânând aşa pe toată viaţa. Acest lucru este foarte important să il ştim, deoarece viaţa şi scrierile sale arată că el a ştiut să echilibreze acest spirit de păstrare al tradiţilor etnice, care uneori poate să degenereze într-o atitudine agresivă către alţii, cu acceptarea universală de toate popoarele a Evangheliei lui Hristos pe care el şi-a fondat viaţa.

Popoarele naţiunilor mari din această lume, cum ar fi de exemplu Statele Unite ale Americii, care nu au avut experienţa unei invazii străine pe propriul teritoriu, nu vor putea niciodată să înţeleagă spiritul de veghe al propriei existenţe care uneşte şi formează poporul unei ţări mai mici, cum este România. La graniţa României, pe de o parte, este Rusia, un conglomerat de naţiuni care a promovat din totdeauna un vis al imperiului pan-slavic (care prin poziţionarea sa geografică a căutat tot timpul să cucerească teritoriile României) şi care, în multe ocazii, a arătat puţin, foarte puţin, respect faţă de stăruinţa şi propria determinare a popoarelor minoritare din cuprinsul graniţelor sale şi nu numai. Arhiepiscopul Valerian a trăit această experienţă. Pe de altă parte, Ungaria, care deşi având o populaţie mai mică ca cea a României, a condus o politică de maghiarizare forţată a populaţiei române din Transilvania în timpul ocupaţiei hortiste, o politică care se extindea asupra tuturor minorităţilor ne-vorbitoare de limbă maghiară. Arhiepiscopul Valerian a trăit şi această experienţă.

Dacă ar fi trăit în România, sau cum de fapt a trăit între românii din afara graniţelor, Arhiepiscopul Valerian Trifa a ţinut mult la originile sale fără a marginaliza sau diminua pe cele ale altora. A căutat şi a promovat statutul poporului său în România şi dreptul de a menţine propria identitatea în Lumea Noua şi s-a zbătut să promoveze în Lumea Noua valorile şi tradiţile Lumii Vechi. Prin calităţile cu care a fost înzestrat, a condus fără să suprime; vorbea autoritativ dar fără ură; a păstorit poporul său cu totală dedicaţie, cu un măreţ sacrificiu personal dar nici nu s-a izolat de noua societate în care îşi trăia viaţa. Până la sfârşit, putem să spunem cu certitudine, că moartea sa în “exil” a fost din cauza dureri greu apăsătoare din inimă pentru grija pe care o avea pentru turma sa.

Din scrierile Arhiepiscopului Valerian Dionisie Trifa putem să conturăm o schiţă sumară dar foarte preciză de portret a personalităţii complexe a celui care a condus comunitatea ortodoxă româno-americană pentru treizeci şi doi de ani. Spun, personalitate complexă deoarece, a fost înzestrat cu o mulţime de daruri, pe care le-a fructificat la maxim. A avut un interes literar şi un stil aparte care a format şi stilul presei româno-americane; a fost profesor de istorie ştiind să valorifice şi să înveţe din lecţiile istoriei, luând decizii cu răbdare; a fost un renovator şi iubitor de noutate dar şi un păstrător înfocat al tradiţiei, ceea ce nu se întâmplă de multe ori să găseşti în aceeaşi persoană; a fost un bun educator formând turma pe care a păstorit-o prin lecţii fie directe sau indirecte, prin cursuri, scrieri, predici şi prin ascultare.

Arhiepiscopul Valerian a fost pragmatic şi frugal, posedând o frugalitate care nu a izvorât din zgârcenie, dar din grija constantă pe care o avea pentru bunurile materiale şi umila avuţie a Bisericii care i-a fost înmânată prin virtutea slujirii sale. A fost chiar tot timpul preocupat de intenţia poporului ca să nu aibă percepţia că Biserica, în cazul nostru Episcopia, este râvnitoare la avutul greu strâns al fiecăruia.

Printre darurile sale, din păcate, nu se pot enumera artele. Nu a fost un cântăreţ de excepţie, dar a avut în grijă de a educa şi promova cântarea liturgică la strană; nu a fost un artist şi de multe ori a dat curs preferinţei către arta etnică în defavoarea artei tradiţionale a Bisericii; nu a fost un liturgist şi nu s-a bucurat prea mult în ritualul bisericesc. Aceasta nu înseamnă ca nu a fost rugător, arătăm doar realitatea că nu a fost înzestrat cu daruri în toate ale Bisericii - cele vizibile ale vieţii eccleziastice, dar prin puterea cuvântului său şi purtarea de grijă autentică şi sinceră, una a echilibrat pe cealaltă.

Ca slujitor al Bisericii, Arhiepiscopul Valerian Trifa nu a acceptat stipendiu nici onorariu pentru vizitele pastorale, ci se mulţumea cu salariul care îi era dat de către Episcopie (s-a îngrijit să vadă ca acest salariu să fie modest) şi a fost un exemplu poate de urmat, pe de o parte admirabil, dar pe de altă parte foarte nerealist ţinând cont de nevoile preoţilor din parohie.

Sunt anumite tematici care reapar prin toate scrierile şi discursurile Arhiepiscopului Valerian. Mulţi din ziua de azi ar spune că a fost “de modă veche” sau “conservator” în ceea ce priveşte patriotismul, moralitatea şi politica. Dar, când a fost încercat şi testat, a fost generos în a asculta argumentele opoziţiei şi rare ori a răspuns cu indignare şi contra argumente urâte.

In discursul său de acceptare a chemării în fruntea Episcopiei, "Haideţi să continuăm ca şi mai înainte," în anul 1952, Arhiepiscopul Valerian a declarat că el este convins că ortodoxia românească în Lumea Nouă nu trebuie să piară, că bisericile construite,

care sunt elementul unificator în cadrul Comunităţii Ortodoxe Româneşti, cu siguranţă trebuie să nu fi fost construite în zadar şi că vremurile cer idealurile religioase care înalţă omul de azi. De notat este faptul că, din momentul primului său discurs public ca episcop, Valerian Trifa şi-a exprimat intenţia de a lucra pentru unitatea creştinilor ortodoxi din America.

Când a scris articolul "Libertate, Religie, şi Adevăr," Arhiepiscopul arăta că de la început el a învăţat lecţia Americii: că libertatea religioasă însemnă libertatea de a alege, şi că alegerea ar putea însemna, de asemenea, că unii s-ar putea abate de la Biserica Ortodoxă . El, cu toate acestea, cu bunătate şi dreptate reafirma că "Hristos pe pământ a creat o ierarhie, şi ca Fiu al lui Dumnezeu, El a instituit Tainele şi a sădit Biserica vie, care a ajuns la noi prin intermediul apostolilor Săi, Sinoadelor Bisericii şi practica continuă a cultului liturgic." Spunea toate acestea cu convingere, ca părinte şi un ierarh ortodox.

Prin aceasta, vom vedea că el nu a fost un "ecumenist", în sensul peiorativ al cuvântului, dar respectând în acelaşi timp diversitatea de credinţă în Lumea Nouă, el nu a încetat a sublinia primatul credinţei creştine ortodoxe din convingere că "... prezenţa Bisericii este obligatorie în împlinirea poruncii dumnezeieşti de mântuire a omului din ghiara materialismului şi abstracţionismului confuz, în scopul de a aduce pe om la Hristos, la Adevărul Revelat."

În altă parte, în articolul: "Este creştinismul o teorie sau un mod de viaţă?" aflăm că el a fost săturat de spiritul "american," care era prezent doar în cei care trăiau aici. Spunea …"ar fi lipsit de tact şi ne-creştine din partea mea de a refuza oricarui dintre semeni mei dreptul constituţional la liberă exprimare. Sunt în zadar şi o pierdere de timp aceste rânduri scrise despre religie ... în cazul în care acestea nu corespund cu un adevăr ... cu adevărata dorinţa de a trăi învăţăturile puse pe hârtie pentru alţii.” Deci, pastorul ortodoxilor români a trebuit de mai multe ori să afirme ferm cu simplitate şi claritate nevoia de o viaţă ordonată în parohii.

El a scris despre "întâlniri, aniversări, banchete." Deşi, scris cu decenii în urmă, articolul încă este, din nefericire, aplicabil şi astăzi. În aceasta, el face apel la cler şi popor, "... nu în critica ... dar ca o observaţie generală ... pe că mulţi dintre voi simt la fel. Să încercem deci a schimba modelul, să vedem cum putem ţine pasul cu cele din jurul nostru, pentru ca vieţile noastre să se poată distinge prin rafinament şi prin progresul din parohiile noastre." Desigur, acesta era un apel de a împrumuta din viaţa societăţi americane ceea ce este bun şi să se devină parte din societate, îmbunătăţind prin ţinerea a ceea ce este util şi adoptarea acestor lucruri în viaţa Episcopiei.

În viaţa pastorală, Arhiepiscopul Valerian au făcut progrese bune până în anul 1954, moment în care a adresat problema "Un om nou într- o lume nouă." Pentru preoţii nou-sosiţi din Europa, declara: "America, aşa cum se vede de aici, este departe de imaginea Americii aşa cum se vede ea în Europa. Veţi găsi sau mai bine sau mai rău, în funcţie de modul în care veţi privi. Vă oferim acest sfat: “să vă abţineţi de la greşeala de a judeca ceva înainte de a-l şti cu adevărat...veţi trăi într-o lume nouă."

Valerian, ca arhipăstor al clerului său, cu toate acestea, era foarte ferm: "Dacă Dumnezeu v-a dat caracter, inteligenţă şi dragoste pentru Biserică, veţi găsi calea adevărată. Dacă nu aveţi aceste calităţi în mod natural, tot sfatul nostru va fi în zadar." Nu a dat premii şi nici onoruri, afirmând mereu că, "dacă cineva face ceea ce trebuie atunci de ce mai este nevoie de o recunoaştere specială?"

Revizuirea atitudinii eccleziatice din România vis-a-vis de cea a practicii Bisericii din America cu privire la Sfintele Taine, în special frecvenţa la Spovedanie şi primirea Sfintei Împărtăşanii, Arhiepiscopul Valerian a urmat calea de reînnoire liturgică. În acest fel, fiind în acelaşi timp fidel originilor sale româneşti, dar ştiind totodată să se adapteze nevoilor spirituale ale turmei sale din America. Este uimitor faptul că, în anul 1954, a trebuit să scrie un articol cu privire la obligaţia membriilor parohiei de a primi Sfânta Împărtăşanie cel puţin o dată pe an! Articolul "Măsura unui Creştin" ar fi putut fi adresat şi nouă. "Este necesar ca Biserica să aibă o măsură de judecată asupra membrilor săi ... atitudinea faţă de împărtăşanie este cea mai importantă. Biserica Ortodoxă ne învaţă că orice persoană care nu simte nevoia, cel puţin o dată pe an să se împărtăşească ... este bolnavă duhovniceşte."

Preocuparea Arhiepiscopului pentru tineri a fost evidentă pentru toţi încă de la începutul păstorii sale. În anul 1955, a scris în favoarea programelor de cateheză al "şcolilor duminicale," că "cea mai mare importanţă o are educaţia religioasă care începe acasă... Dar este, de asemenea, adevărat că există unele noţiuni cu care părinţii nu sunt familiari şi, prin urmare, şcolile bisericeşti trebuiesc înfiinţate." Cu toate acestea, sarcina cade pe părinţi pentru a aduce copilul la aceste lecţii duminicale de religie. În articolul "Preocupările pentru tineri," tonul este unul de atenţionare şi chiar mustrare directă, certând pe acei părinţi care au devenit "prea îndrăgostiţi de puii lor dragi, care i-au depăşit în educaţie, în vestimentaţie, şi în statutul social, şi aceşti părinţi nu mai îndrăznesc de a le priva "libertatea" copiilor lor, în scopul de a-i aduce la biserică în fiecare duminică."

Articolul "Cine ar trebui să cânte în biserică?" scris în anul 1957, a abordat problema lipsei de cântăreţi la sfintele slujbe. "Chiar şi atunci când există un cor sau cantori, dar mai ales atunci când nu există nici cor şi nici cântăreţi, dacă doriţi ca Biserica să-şi menţină tradiţia bisericească şi pentru a evita vreodată ca Sfânta Liturghie să rămână fără cântare, vă sugerăm următorul plan: cântarea împreună a tututor credincioşilor din biserică … Nimic nu este mai frumos, mai înălţător, decât a auzi întreaga adunare, bărbaţi, femei şi copii împreună cu cei vârstnici, cântând răspunsurile liturgice într-un sigur glas."

O parte din formarea Arhiepiscopului (experienţa care este limitată la cei născuţi în alte ţări), a fost aceea de a deveni cetăţean american. A fost un fiu bun şi loial al ţării sale adoptive, dar el a oferit totuşi critici atunci când a simţit că este necesar. Printre articolele sale cu privire la acest subiect sunt "Libertatea neînţelesă", "Reflecţii asupra valorilor americane", "De ce ruşii ne-au bătut? " şi "Deserviciu." Precum este caracteristic unui bun păstor şi unui om de stat, Arhiepiscopul Valerian luminează adevărata lumină a Evangheliei asupra Americii găsind ţara sa adoptivă ca un pământ

doritor de a cunoaşte Evanghelia lui Hristos. În aceste articole, el nu contestă atât de mult lumea americană pe cât încearcă să conducă şi să-si apere propria turmă. Nu este uşor să rezişti privirile celor care au ajuns să fie deformaţi de excesele pe care libertatea le-a oferit şi însemna pentru unii.

Arhiepiscopul Valerian, patriot român şi Arhiepiscopul Valerian, om al Bisericii sunt unul şi acelaşi lucru, dar a fost mintea şi inima pastorului care a plăsmuit unicitatea comunităţii etnice. A fost mereu atent pentru a prezenta adevărul suferinţei naţiunii române şi pentru a menţine mereu aprinsă candela rezistenţei împotriva propagandei devastatoare a guvernului comunist ateu din România şi din altă parte. Articolul "Raiului Improşcat cu Sânge" este unul de ton puternic supunând ruşinii pe cei care pretind că totul este bine în România comunistă. Spunea, “suntem de părere că este de datoria noastră de a lupta cu toată puterea, astfel încât toată lumea să poată avea tot ceea ce noi aici avem şi de care bucurăm. Cine ar fi rămas să-i pomenească pe ei (cei 20 de milioane ucişi de comunişti), în cazul în care chiar şi noi, fraţii lor, i-am uita? ... în spatele Cortinei de Fier se declară public că Dumnezeu şi Biserica Sa sunt cuvinte goale ... Dacă vom păstra tăcerea, suntem de acord cu acestea, cum putem răspunde atunci când vom veni înaintea lui Dumnezeu, pentru trădarea noastră a învăţăturilor sfinte."

In privinţa utilizării limbii române, Arhiepiscopul punea o bună parte din vină pe vechile guvernele româneşti pentru nefurnizarea de profesori adecvaţi care ar fi putut suplini lipsa aptitudinii didactice a părinţilor imigranţi pentru ca să-şi poată învăţa proprii lor copii limba română. "... am ajuns la concluzia că prea mult nu se poate face ...”.

Suntem recunoscători Centrului Memorial “Valerian D. Trifa” pentru această lucrare care în mare parte apare pentru prima dată în limba engleză. Ea vine ca un ecou de bun venit în inimile noastre, aducându-ne aminte de glasul tânărului din Câmpeni, care, auzind chemarea Domnului său, şi-a deschis inima de a sluji poporul său, ţările sale şi pe Dumnezeul său.

Când reflecta asupra rolului Ortodoxiei şi de ce comunismul există în multe ţări ortodoxe, el răspundea: "aşa cum Ortodoxia nu se va stinge în ciuda a tot ceea ce a îndurat, suntem siguri că aceasta nu va fi compromisă prin acte umane. Nu este omul care este liderul de Ortodoxiei, ci este Tatăl din ceruri, Care nu poate fi compromis." Scrierile Arhiepiscopului Valerian arată că urmând învăţăturilor Tatălui ceresc, în calitatea de păstor al turmei sale, el nu s-a compromis niciodată.

Una dintre ultimele scrisori, adresate în anul 1983 unui preot nou venit din România şi păstrată astăzi în arhivele Episcopiei, conţine o frază care cred că rezumă viaţa lui Viorel Valerian Dionisie Trifa:

"Aici în America, singura forţa de impunere
vine din inima omului."

+ NATHANIEL, Arhiepiscop de Detroit
Episcopia Ortodoxa Romana din America